

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Tampereen kaupunkiseudun esi- ja perusopetuksen seutuvertailu 2018, tiivis analyysi

Tampereen kaupunkiseudun esi- ja perusopetuksen seutuvertailun tavoitteeksi on asetettu helposti hyödynnettävän yhteenvedon laatiminen esi- ja perusopetuksen keskeisistä tunnusluvuista. Vertailussa on mukana sekä toiminnallisia että taloudellisia tunnuslukuja. Vertailu tehtiin ensimmäisen kerran vuoden 2015 tiedoista.

Tämän tausta-analyysin tarkoituksena on antaa lisätietoa taulukoiden ja tunnuslukujen tulkintaa ja merkitysten arvioimista varten. Se on pyritty säilyttämään muodoltaan edellisen vuoden kaltaisena. Vertailun yhtenä lähtökohdista on ollut, että kunnat tekevät tarkemman analyysin tunnusluvuista ja niiden merkityksistä omista lähtökohdistaan käsin. Alla oleva tiivis analyysi on teemoitettu alaotsikoiden mukaisesti.

Oppilasmäärät ja keskimääräiset ryhmäkoot

Lukuvuonna 2017–2018 seudulla oli yhteensä 4 737 esiopetusikäistä ja 36 744 perusopetusikäistä oppilasta. Esi- ja perusopetuksen oppilasmäärä oli lisääntynyt yhteensä noin 1 200 oppilaalla. Oppilaat sijoittuvat kaupunkiseudun kuntiin siten, että Tampereella on noin puolet seudun oppilaista ja toinen puoli jakautuu seudun muun seitsemän kunnan kesken. Perusopetuksen oppilasmäärä tulee kasvamaan vahvasti vielä muutama seuraavana vuotena ja ilman muuttoliikkeen huomioimista kasvu on keskimäärin noin 2 prosenttia vuodessa, mikä tarkoittaa noin 700 oppilaan vuotuista lisäystä seudulla. Muuttoliikkeen vaikutuksen huomioisen jälkeen kasvu tulee olemaan vielä voimakkaampaa. Oppilasmäärän kasvu edellyttää kaupunkiseudulla uusien oppimisympäristöjen rakentamista. Pidemmällä aikavälillä oppilasmäärän kasvu tulee tasaantumaan.

Kaupunkiseudulla opetusryhmien keskimääräinen koko säilyi lukuvuonna 2018-2019 edellisen lukuvuoden tasolla, mutta sen sisällä oli kuntakohtaisia vaihteluita suuntaan ja toiseen. Ryhmäkokokeskiarvo vaihtelee kunnittain 16,6 ja 20,0 oppilaan välillä (kuntien keskiarvon ollessa 18,6 ja mediaanin 17,7). Erot kuntien keskimääräisissä ryhmäkoissa ovat hieman pienentyneet. Kuntakohtainen ryhmäkokokeskiarvo ei kerro, miten ryhmäkoot vaihtelevat kunnan sisällä kouluverkon rakenne huomioiden. Ryhmäkokokeskiarvon seurannassa on nähtävissä, että joissain kunnissa tunnusluvussa on tapahtunut vain pientä vaihtelua, kun joissain kunnissa on nähtävissä selvää trendiä suuntaan tai toiseen. Esimerkiksi Lempäälässä ryhmäkokokeskiarvo on ollut kasvussa, kun taas Nokiassa se on pienentynyt.

Jotkin kaupunkiseudun koulut ovat saaneet avustusta perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Osa avustuksesta on voitu kohdentaa ryhmäkokojen pienentämiseen. Ryhmäkoon laskentakaavaa muutettiin seutuvertailuun tälle vuodelle erityisoppilaiden huomioimisen osalta ja muutos laski ryhmäkokokeskiarvoja. Sama muutos on tehty myös aikasarjan aiemmille vuosille.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Opetuksen määrä

Valtioneuvoston asetuksella valtakunnalliseksi tuntijaoksi on määritelty 222 vuosiviikkotuntia (vvt), jonka kukin oppilas saa peruskoulun aikana. Yksi vuosiviikkotunti tarkoittaa 38 tuntia opetusta lukuvuoden aikana. Koska asetukset määrittelevät vain yhteisten oppiaineiden ja valinnaisaineiden vähimmäistuntimäärän, voi eri aineiden tuntimäärä vaihdella jonkin verran kuntien kesken. Uuden opetussuunnitelman valmistelun yhteydessä Tampereen kaupunkiseudulla on laadittu yhteinen tuntijakoehdotus, jonka pohjalta kunnat ovat tehneet omat tuntijakopäätöksensä.

Lukuvuonna 2018–2019 kuntakohtaiset tuntijakopäätökset vaihtelevat 224 ja 228 tunnin välillä. Yhdessäkään kunnassa ei anneta asetuksen mukaista vähimmäistuntimäärää. Annettavan opetuksen määrä on pudonnut seudulla lukuvuodesta 2014–2015, jolloin oppilas sai keskimäärin kaksi vuosiviikkotuntia enemmän opetusta peruskoulun aikana nykytilanteeseen verrattuna. Tällä hetkellä eniten opetusta (228 vvt) annetaan Pirkkalassa ja vähiten (224 vvt) Orivedellä. Käytännössä ero tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Pirkkalassa oppilas saa viikossa keskimäärin 20 minuuttia enemmän opetusta kuin Orivedellä oleva oppilas. Kyse on alle kahden prosentin erosta.

Oppimisen tuki ja erityisopetus

Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden osuudet vaihtelevat kunnittain suhteellisen paljon. Esimerkiksi tehostetun tuen oppilaiden osuus vaihtelee kunnittain 8,8–14,1 prosentin välillä, jota voidaan pitää merkittävänä vaihteluna. Kunnat ovat itsenäisesti kehittäneet kolmiportaisen tuen muotoja, jolloin niiden sisällöllinen vertailtavuus on vaikeaa. Toisaalta tuen tarpeet ja oppilaiden valmiudet voivat vaihdella kaupunkiseudulla, millä on myös ollut vaikutusta tuen määrittelyyn.

Yhtä lailla kiinteissä pienryhmissä olevien oppilaiden osuus vaihtelee kunnittain melko paljon. Osittain kyse voi olla siitä, että oppilaat opiskelivat erilaisissa kokoonpanoissa, jolloin opinnot eivät tapahdu pelkästään pienryhmissä. Tällaisia eroja tilastoluvut eivät kerro. Lisäksi kunnissa on eroja luokka- ja osa-aikaisen erityisopetuksen suhteessa. Vuonna 2018 seudulla valmistui erityisopetuksen tilan arviointi, mistä saadut tulokset ovat kaikkien seudun kuntien hyödynnettävissä erityisopetuksen toimintamalleja kehitettäessä. Alla on lainaus tuloksista:

Tulokset osoittavat erityisopetuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet kunnittain. Seudullisesti yhteisiä vahvuuksia ovat erityisesti henkilöstön ammatillinen kelpoisuus ja osaaminen sekä yhteistyö eri toimijoiden välillä. Erityisen tuen tarve on alle valtakunnallisten keskiarvojen (Tilastokeskus 2017). Saatuja tuloksia hyödynnetään seudulla osaamisen kehittämisessä ja jakamisessa sekä toimintatapojen yhtenäistämässä. Kuntatasolla arviointitietoa käytetään esimerkiksi oppimisen tuen polkujen ja oppimisympäristöjen kehittämisessä sekä henkilöstösuunnittelussa.

Uutena tietona tehostetun ja erityisen tuen sekä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden osuudet esitellään vertailumateriaalissa myös vuosiluokkaryhmittelyn perusteella.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Oppilashuolto

Oppilasmäärät yhtä koulukuraattoria ja psykologia kohden vaihtelevat kunnittain suhteellisen paljon vuonna 2018. Kuraattorien osalta vaihteluväli on 647–1141 oppilasta yhtä kuraattoria kohden ja psykologien osalta vaihteluväli on 669–1282 oppilasta yhtä psykologia kohden. Oppilas ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) määrittelee lainsäädännöllisen kehyksen kuraattori- ja psykologipalveluiden antamiselle ja määrääjat palveluihin pääsemiselle. Lainsäädäntö ei määrittele vähimmäismitoitusta, mutta kunkin kunnan on resursoitava palvelut siten, että lainsäädännöllä asetettu palvelutaso saavutetaan.

Vuosiluokkien 7.-9. oppilaiden määrä opinto-ohjaajaa kohden on suhteellisen samalla tasolla koko kaupunkiseudulla keskiarvon ollessa 224 oppilasta yhtä opinto-ohjaajaa kohden. Opetus- ja kulttuuriministeriön 2012 julkaisemassa Perusopetuksen laatukriteerit -asiakirjassa suositellaan 250 enimmäisoppilasmäärää yhtä opinto-ohjaajaa kohden. Suositus saavutetaan seudun kunnissa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Kunta voi järjestää perusopetuslainmukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa harkitsemassaan laajuudessa 1.-2. vuosiluokkien oppilaille. Valtaosa toiminnasta rahoitetaan valtionosuuksin ja asiakasmaksuin. Toimintaan osallistuvien lasten osuus vaihtelee melko paljon kunnittain. Tätä eroa voi selittää kuntakohtaiset erot tarjottavan palvelun laajuudessa ja asiakkaiden kunnittain vaihteleva mielenkiinto aamu- ja iltapäivätoimintaa kohtaan.

Pirkkalassa ja Tampereella toiminta on aktiivisinta kun taas Nokiolla ja Orivedellä toimintaan osallistuu pienin osuus oppilaista. 1. vuosiluokkien oppilaiden osallistumisen vaihteluväli on 85–43 prosenttia ja 2. vuosiluokkien oppilaiden vaihteluväli 63–8 prosenttia. Viime vuosina osallistumisprosentit ovat pysyneet useimmissa kunnissa samoilla tasoilla.

Kustannukset, palveluverkko ja osaaminen

Vertailussa käytettävät kustannustiedot ovat samoja, jotka kunnat keräävät ja toimittavat tilastokeskuksen vuotuisen tiedonkeruuseen. Tilastokeskus on laatinut yhteiset määrittelyt, joilla se kerää tiedot talous- ja toimintatilastoa varten. Lähtökohtaisesti taloustiedot ovat vertailukelpoisia, mutta kunnilla on toisistaan poikkeavia käytäntöjä mm. pääomavuokrien ja hallinnollisten vyörytyserien laskennassa.

Vertailun kannalta oleellisin kustannuserä on opetuskustannukset, koska se muodostaa noin 60 prosenttia kaikista kustannuksista ja koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus vaikuttaa menoerään omilla päätöksillään. Kyseinen kustannuserän vertailukelpoisuus on myös hyvällä tasolla.

Oppilaskohtaiset kustannukset vaihtelevat kunnittain noin 7 600 eurosta noin 8 800 euroon vuodessa. Puolestaan opetuskustannusten vaihteluväli on noin 4 200 eurosta 5 900 euroon. Suurimmat erot muodostuvat tila- ja opetuskustannuksista. Tilakustannuksien eroja selittävinä tekijöinä voivat olla mm. väistötilaratkaisut, koulujen erilaiset mitoitukset suhteessa oppilasmäärään ja pääomakustannusten laskentatapa. Oppilaskohtaiset kuljetuskustannukset vaihtelevat kunnittain 50 eurosta 580 euroon, mikä selittyy kuntarakenteella ja palveluverkolla. Kaikkiaan ero ovat hieman supistuneet aiemmista vuosista.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Opetuskustannusten eroja selittää mm. annettavan opetuksen määrä (tuntijako), ryhmäkoot, mahdolliset erot henkilöstörakenteessa (virkaehtosopimukseen liittyvät vaikutukset: vuosisidonnaisten lisien määrä ja erot palkkahinnoittelun kalleusluokassa) ja pienet erot ala- ja yläkoululaisten osuuksissa. Pelkästään aineiston perusteella ei ole mahdollista löytää yhtä tai kahta selittävää tekijää, vaan vaikuttaa siltä että erot muodostuvat useiden syiden yhteisvaikutuksesta.

Esimerkiksi Tampereella keskimääräinen ryhmäkoko on seudun keskiarvoa suurempi, jonka voisi olettaa merkitsevän alle keskitason olevia opetuskustannuksia. Tampereen kustannukset ovat kuitenkin keskiarvoa korkeammat. Selittävät tekijät vaihtelevat kunnittain ja niiden tunnistaminen edellyttää kunnan perusopetuksen järjestämistavan tuntemista.

Kouluverkolla on myös vaikutusta oppilaskohtaisiin kustannuksiin. Seudulla on yhteensä 96 koulua, joista 15 on alle 100 oppilaan koulu. Yli 500 oppilaan kouluja on seudulla 32 kappaletta. Pienissä yksiköissä oppilaskohtaiset kustannukset ovat keskimääräistä korkeammat, mikäli niiden ryhmäkoot jäävät alle kunnan keskiarvon. Yhtenäiskoulujen (vuosiluokat 0-9) lukumäärä on seudulla 26, joka ylittää vuosiluokkien 7-9 koulujen määrän. Seudun keskimääräinen koulun koko on noin 383 oppilasta. Keskimääräinen koko on kasvanut viime vuosina, kun lukuvuonna 2015-2016 se oli 331 oppilasta.

Vertailuun otettiin mukaan myös oppilaskohtaisia vertailutietoja kahdeksalta muulta suurimmalta kaupungilta vuodelta 2017. Tampereen kaupunkiseudun kustannukset olivat keskimäärin 8 024 euroa oppilasta kohden, kun vertailujoukossa vaihteluväli oli 9 357 (Espoo) ja 7 442 (Vantaa). Joukosta ainoastaan Vantaan ja Oulun kustannukset olivat selvästi kaupunkiseutua alhaisemmat, kun taas Espoon, Helsingin, Kuopion ja Jyväskylän kustannukset olivat selvästi kaupunkiseutua korkeammat.

Vertailun yhteydessä kerättiin tietoja oppilaiden ja opettajien käytössä olevista tvt-laitteista. Oppilaiden käytössä olevien tvt-laitteiden määrä ei suoraan kerro kunnan opetuksen digitalisoitumisen asteesta, vaan siihen vaikuttaa myös oppilaiden omien laitteiden hyödyntäminen opetuksessa, sähköiset oppimisympäristöratkaisut ja henkilöstön osaaminen. Oppilaiden käytössä olevien laitteiden määrä on kasvanut seudulla. Opeka-kyselyn tulosten perusteella henkilöstön tieto- ja viestintäteknikkataidot ovat parantuneet, mutta niissä on vielä selvästi kehitettävää tulevina vuosina.

Kunnittain on jonkin verran vaihtelua koulutuspäivien määrässä, mutta osittain erot voivat vielä johtua tilastointitavoista. Koulutuspäivien keräämistä on pyritty kehittämään kunnissa. TEAviisarin tuloksista on otettu seutuvertailuun mukaan perusopetuksen osallisuuden ja johtamisen kokonaisuudet. Tulokset kuvaavat, miten teemoihin liittyviä asioita on kunnissa toteutettu tai organisoitu. Tuloksissa on kuntakohtaista vaihtelua, mikä viittaa siihen, että organisaatioiden toimintakulttuureissa on eroja.

Kuntakohtaiset huomiot

Kangasalla opetusryhmien keskimääräinen ryhmäkoko on oppilasmäärän kasvusta huolimatta lv. 2016-2017 lähtien pienentynyt ja sama suuntaus jatkuu edelleen. Ryhmäkoko ja koulujen koko vaihtelevat kuitenkin paljon: kasvualueilla koulut ja ryhmät ovat muita suurempia. Tuntijaon mukainen opetuksen tuntimäärä on seudun keskitason alapuolella.

Iltapäivätoimintaan osallistuvien oppilaiden osuus 2.-luokkalaisista on selvästi seutua pienempi. Kaikille toimintaan hakeneille 2.-luokkalaisille ei ole pystytty tarjoamaan iltapäiväkerhopaikkaa. Kangasalla erityisopetus painottuu osa-aikaiseen erityisopetukseen luokkamuotoisen ja

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

pienryhmäopetuksen sijaan. Kangasalla on haluttu panostaa ennaltaehkäisyyn ja lähikouluperiaatteeseen. Erityisen tuen piirissä on oppilaita vähemmän ja tehostetussa tuessa huomattavasti enemmän kuin seudulla keskimäärin. Kangasalla on tehostetun ja erityisen tuen oppilaita koulunkäynninohjaajaa kohti enemmän kuin muissa kehyskunnissa lukuun ottamatta Ylöjärven kaupunkia ja Vesilahden kuntaa. Koulukuraattoreita ja -psykologeja on samoin vähemmän suhteessa oppilasmäärään kuin kaupunkiseudulla keskimäärin. Tähän on seuraavassa talousarviossa esitetty resurssilisäystä.

Henkilöstön koulutuspäiviä on enemmän kuin seudulla keskimäärin erityisesti OVTES-henkilöstöllä. Tieto- ja viestintäteknikan laitteiden määrä opetuskäytössä on korkeampi kuin kaupunkiseudulla keskimäärin.

Lempäälän oppilasmäärä jatkaa kasvuaan ja opetusryhmien täyttöaste on korkea. Tämä näkyy laskennallisen ryhmäkoon kasvuna. Huomionarvoista on Lempäälän oppilaskohtaisten kustannusten osalta palveluverkon laajuus ja moninaisuus (kuusi kyläkoulua ja nauhataajamainen rakenne). Kiinteistökannan uudistaminen sekä vuokra- ja leasing-tilojen kasvu lisäävät kiinteistökuluja tulevina vuosina.

Lempäälän osalta vuosiluokkatason tuki painottuu osa-aikaiseen erityisopetukseen luokkamutoisen erityisopetuksen sijaan. Lempäälässä toimii myös intensiivisen tuen pienluokat, jotka on toteutettu sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueiden yhteistyönä. Intensiivisen tuen luokilla opettajan työparina työskentelee psykiatrinen sairaanhoitaja. Matalan kynnyksen toimintamuotojen (mm. psykiatristen sairaanhoitajien osaamisen hyödyntäminen) kehittäminen perustuu systemaattiseen vuosiluokkatason tuen kehittämiseen.

Opinto-ohjaajien määrä suhteessa 7.-9.luokkien oppilaiden määrään on Lempäälässä seudun vähäisin. Asiaan liittyen tehdään kunnassa selvitys opinto-ohjauksen järjestämisestä kunnassa. Selvityksessä huomioidaan myös 2021 valmistuva uusi yläkoulu.

Nokialla perusopetuksen oppilasmäärä jatkaa kasvuaan, mutta kasvu hidastuu.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa osallistutaan Nokialla seutua vähemmän. Erityisesti 2. luokan oppilaat osallistuvat nihkeästi ip-toimintaan. Osittain 2. luokan oppilaiden osallistumisen vähyys perustuu siihen, että ensimmäisen luokan oppilailta on etuoikeus heihin nähden iltapäivätoimintaan osallistumiselle. Tosin 2. luokan oppilaiden hakeminenkin on vähäistä.

Nokian opetusryhmien laskennallinen ryhmäkoko seutukuntavertailussa pienentynyt edelliseen vuoteen nähden ja on pienempi kuin seutukunnalla keskimäärin. Trendi ryhmäkoon pienenemisessä on ollut laskeva lukuvuodesta 2015–2016 lähtien. Tämä ei kuitenkaan suoraan näy perusopetuksen oppilaskohtaisissa kustannuksissa, jotka ovat edelleen seutukuntavertailun edullisimmat. Edullisuus näkyy erityisesti henkilöstökuluissa, mutta myös kiinteistö-, hallinto- ja ruokailukustannukset ovat pienemmät kuin seutukunnalla keskimäärin.

Tehostettua tukea annetaan Nokialla enemmän oppitaipaleen alkupäässä. Seutukunnalla trendi on keskimäärin päinvastainen. Erityistä tukea oppilaat saavat enemmän perusopetuksen viimeisillä luokilla samoin kuin seutukunnallakin. Tätä tukimuotoa käytetään Nokialla hieman enemmän kuin seutukunnalla keskimäärin.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Erityisopetuksen luokkamuotoisuus painottuu Nokialla selvästi seutukuntavertailussa ja vastaavasti osaa- aikaista erityisopetuspalvelua käytetään vähemmän. Erityisopetukseen on Nokialla resursoitu hyvin, sillä oppilaita on toiseksi vähiten erityisopettajaa kohden. Samoin oppilaita KK-ohjaajia kohti on Nokialla kolmanneksi vähiten seutukunnalla. Oppilashuoltohenkilöstöresurssit ovat Nokialla keskimääräiset, mutta opinto-ohjaajilla on seutukunnan toiseksi suurin määrä ohjattavia.

Oriveden perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat seudun suurimmat. Kustannusrakenteeseen vaikuttavat keskimääräistä pienemmät koulut ja opetusryhmät sekä lakisääteiset oppilaskuljetuskustannukset. Oppilaskuljetuskustannuksiin vaikuttavat maantieteelliset reunaehdot, kuten vesistöt ja pitkät välimatkat. Erityistä tukea saavien oppilaiden osuus on seudun korkein, 7,2 prosenttia. Myös pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden määrä on seudun suurin, 2,1 prosenttia.

Oppilaiden tuen tarpeen vuoksi Oriveden laskennalliset oppilasmäärät erityisopettajia ja koulunkäynninohjaajia kohti ovat seudun pienimpiä. Erityisesti koulunkäynninohjaajien oppilaskohtaiset palkkakulut ovat reilusti seudun keskiarvoa suuremmat, myös erityisopettajien lukumäärä vaikuttaa oppilaskohtaisten henkilöstökustannusten muodostumiseen. Luokkamuotoisen erityisopetuksen osuus on seudun pienin, ja tuki järjestetään joustavasti pääasiassa oppilaan lähikoulussa. Myös opinto-ohjaajan ja kuraattorin palvelut ovat hyvin resursoituja. Varhaiskasvatuksen palveluverkkoa on kehitetty toimintavuoden 2018–2019 aikana. Esiopetus ja sitä täydentävä varhaiskasvatus on siirretty koko kaupungin tasolla kouluihin.

Pirkkalan kustannusrakenne on sekä oppilaskohtaisten kokonaiskustannusten että opetuskustannusten osalta seudullista keskitasoa. Laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko on vuosiin 2016 ja 2017 verrattuna pienempi. Seutuvertailun mukaan Pirkkalassa on eniten oppilaita koulupsykologia kohden, tilannetta parannettiin yhdellä uudella koulupsykologin vakanssilla vuonna 2019.

Pirkkalassa oppilaiden ja opettajien käytössä olevien tvt-laitteiden osuus on seudullisesti pienimpiä. Tilannetta on parannettu kunnallisen digitalisaation kehittämissuunnitelman avulla mm. ottamalla käyttöön edullisempia laitevaihtoehtoja. Sen sijaan opettajat kokevat tieto- ja viestintäteknikan käytön sujuvammaksi kuin seudulla keskimäärin. Laadullista arviointia tuotettiin TEAVIISARIN avulla ja Pirkkalan tulokset ovat seudullisessa vertailussa hyvät sekä johtamisen että osallisuuden osalta.

Huomioitavaa on myös, että koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuu Pirkkalassa huomattavasti enemmän lapsia kuin muissa kunnissa. Kustannusvertailu ei kuitenkaan sisällä apip-toiminnasta syntyviä menoja tai tuloja, mutta toiminnan järjestäminen on lähes kustannusneutraalia. Aamu- ja iltapäivätoiminnan paikka myönnetään kaikille määräraajaan mennessä hakeneille lapsille.

Tampereella perusopetuksen ja esiopetuksen oppilasmäärät jatkoivat kasvuaan edellisten lukuvuosien tapaan. Keskimääräinen ryhmäkoko on säilynyt lähes samana edelliseen vuoteen verrattuna. Tampereen oppilaskohtainen kustannus kasvoi 2,1 % ja oli vuonna 2018 8 472 euroa/oppilas. Hintaa korotti eniten koulunkäynnin ohjaajien kasvu, kiinteistökustannusten ja opetuksen kustannusten nousu. Puolestaan hallinnon osuus oppilaskustannuksesta laski. Tampereen kokonaiskustannuksista opetukseen suunnattu osuus on 57,3 %, keskimäärin seudulla sen ollessa 56,5 %.

Opetuksen kustannuksiin vaikuttaa valtion erityisavustus- ja projektirahoituskokonaisuus, joka oli tarkasteluvuonna yhteensä noin 2 milj. euroa. Näistä mainittakoon jo useampana vuonna opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä erityisavustus koulutukselliseen tasa-arvoon sekä opetushallituksen hankkeista rahoitukset varhennettuun kielten opiskeluun, tutor-opettajatoimintaan, liikkumisen edistämiseen sekä tieto- ja viestintäteknikan kehittämiseen. Suoraa alentavaa vaikutusta ryhmäkokoisiin

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

opetus- ja kulttuuriministeriön avustusrahoituksella on vain jonkin verran, mutta rahoitus tukee opetustyön laatua, vähentää alueiden välistä eriarvoisuutta ja antaa mahdollisuuden oppimisympäristöjen ja toimintatapojen kehittämiseksi.

Tampereella opetuksen kustannustaso on korkeampi seudun keskimääräiseen tasoon nähden myös monipuolisten painotusten, kielitarjonnan ja vieraskieliseen opetukseen suunnattavan panostuksen vuoksi. Tampereen kansainvälisen koulun (Fista) lisäksi vieraskielistä opetusta (englanti, saksa ja ranska) tarjotaan kolmella koululla (kielitarjottimen hinta n. 3,9 milj. euroa). Painotukset, vieraskielinen opetus sekä Fista houkuttelevat myös oppilaita muista kunnista, vuosittain noin 350 kaupunkiseutulaista oppilasta käy koulua Tampereella.

Tampereen erona muihin seudun kuntiin on myös eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevien oppilaiden suurempi osuus, joka oli tarkasteluvuonna 12 prosenttia kokonaisoppilasmäärästä (2 046 oppilasta). Opetukseen suunnattavista resursseista 6 prosenttia (n. 5 milj. euroa) suunnataan Tampereella S2:n, oman äidinkielen, muiden uskontojen sekä perusopetukseen valmistavaan ja kielellisen tuen opetukseen. Perusopetukseen valmistavan opetuksen ryhmissä on jonkin verran myös oppilaita muista kunnista ja lisäksi Tampereella järjestetään oman äidinkielen ja pienryhmäisten uskontojen etäopetusta sopimuksen mukaan muille kunnille. Keskeinen huomio kohdistuu myös erityisoppilaiden määrään koko oppilasmäärästä. Tampereella luokkamuotoiseen erityisopetukseen (pienryhmät) sijoittui 5,6 prosenttia oppilaita ja tämä myös korottaa opetuksen kustannuksia osaltansa.

Tampereella perusopetuksessa työskentelevät vakituiset opettajat ja pitkäaikaiset sijaiset ovat suurimmalta osalta kelpoisia opettajia, joiden palkkakustannukset ovat korkeammat. Vain 4 prosenttia pää- ja sivutoimisista opettajista oli ei-kelpoisia. Opettajien ylituntien määrä oli edellisvuodesta laskenut ja keskimäärin 6 prosenttia opetettavista tunneista maksettiin ylituntipalkkioina lukuvuonna 2018 - 2019.

Vesilahdessa esi- ja perusopetuksen oppilaiden määrä nousi hieman edelliseen vuoteen verrattuna, vaikka pitkällä aikavälillä oppilasmäärä on ollut lievästi laskeva. Iltapäivätoiminnan suosio on edelleen pysynyt korkeana. Iltapäivätoimintaan osallistui 1. vuosiluokan oppilaita 65 prosenttia ikäluokasta ja 2. vuosiluokan oppilaita 43 prosenttia, joka on seudun kunnista kolmanneksi korkein osallistumisprosentti.

Vesilahdessa laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko 1-6 vuosiluokilla on seudun pienimpiä, kun taas vuosiluokilla 7-9 laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko on seudun korkein.

Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset Vesilahdessa olivat vuonna 2018 seudun kolmanneksi korkeimmat. Koulukuljetuskustannukset olivat seudun toiseksi korkeimmat. Oppilasmäärään nähden Vesilahti on pinta-alaltaan suuri ja asutusrakenteeltaan haastava kuljetusreittien muodostamisen näkökulmasta, joka heijastuu korkeina kuljetuskustannuksina.

Vesilahdessa on tehostetun ja erityisen tuen oppilaita koulukäynninohjaajaa kohden seudun toiseksi eniten. Oppilasmäärä koulukäynninohjaaja kohden on seudun toiseksi korkein ja erityisopettajaa kohden seudun korkein. Oppilasmäärä koulukuraattoria kohden on seudun toiseksi pienin ja koulupsykologia kohden seudun pienin. Oppilaiden määrä opinto-ohjaajaa kohden on hieman seudun keskiarvoa korkeampi.

Opetushenkilöstön osaamisen lisäämiseen, erityisesti sisäiseen koulutukseen, on panostettu, joka näkyy seudun toiseksi korkeimpana koulutuspäivien määränä. Kvtes-henkilöstön koulutusmäärä on seudun

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

alhaisin, jota tulee arvioida tarkemmin. Oppilaiden ja opettajien käytössä olevien tvt-laitteiden määrä per oppilas on seudun korkein.

Ylöjärven esioppilaiden määrä on noussut kolmen edellisen vuoden aikana noin 50 oppilaalla. Myös perusopetuksessa oppilaiden määrä on hieman noussut vuodesta toiseen. Laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko on laskenut 1.-2. vuosiluokkien ja 7.-9. vuosiluokkien osalta edelliseen vuoteen verrattuna. Samoin laskennallinen ryhmäkoko on hieman laskenut edellisestä lukuvuodesta ja on edelleen alle seudun keskiarvon.

Perusopetuksen kokonaiskustannukset ovat Ylöjärvellä 8 201 €/oppilas, mikä on edellisestä vuodesta hieman pienentynyt. Huomiota kiinnittää kuitenkin muita kuntia isommat hallintokustannukset. Tämän voi selittää se, että Ylöjärven koulujen oppilasmääristä vain kahdessa koulussa kymmenestä olla 130-150 oppilasta ja kaikissa muissa 200–1200. Koulujen keskimääräinen oppilasmäärä onkin Ylöjärvellä 440, kun seudun keskiarvo on 383. Ylöjärvellä kuudesta yhtenäiskoulusta kolmessa on oppilasmäärä yli 600, mikä tarkoittaa sitä, että näissä kouluissa on myös koulun palkkaperusteryhmiä paljon. Tällöin rehtoreiden palkoista lasketaan joko kokonaan tai lähes kokonaan hallintokustannuksiin, koska heillä ei ole opetusta lainkaan tai vain muutama tunti.

Oppilasmäärä yhtä koulupsykologia kohti on Ylöjärvellä ollut vuonna 2018 seudun keskiarvoa suurempi, mutta tähän on tulossa muutosta tänä vuonna. Koulupsykologit siirtyivät sivistysosastolle vuoden 2019 alussa ja heitä on palkattu elokuusta 2019 alkaen kaksi lisää. Nyt koulukuraattoreita ja koulupsykologeja on molempia kuusi, ja he työskentelevät kouluilla työpareina.